

A close-up, profile view of a young child with light hair blowing bubbles. The child's mouth is open, and bubbles are visible in the air. The background is a bright, clear blue sky. The child is wearing a light blue shirt. The overall mood is joyful and carefree.

s | ft:

Mánáid kemiijalaš árgabeaivi

Praktihkalaš neavvagat smávvamánnáolbmuide ja rávisolbmuide geat barget mánáiguin.
Dearvvaš biras – buorre dearvvašvuolta!

SISDOALLU

Ovdasátni	1
Fuolastuvvan?	2
Mánáidlanjas	4
Basadanlanjas	8
Duhkoraddansajis	12
Čuoikavuoidasat ja beaivesuodjevuoidasat	14
Biktasat ja dinggat	16
Go rávisolbmot geavahit kemiiijaid	18
Mearkkašanveara	23
Gávnnat eambo	26

MÁNÁID KEMIIJALAŠ ÁRGABEAIVI

Kemiijalaš ávdnasiid dáfus ellet mánát mánggaládje váraleappot go mii rávisolbmot: Smávvamánát cogget dinggaid njálbmái go isket daid ja guokkardit láhttis gos kemiijabazáhusat sáhttet leat seahkálagaid gavjjain og duolvvain. Stuorebuš mánát sáhttet fas stoagadettiin burgit skuffaid, skábiid, garáša ja eará vurkkodanbáikkiid.

Oallugat oaivvildit ahte smávva mánnarupmašat leat erenoamáš hearkkit ávdnasiidda mat vahágahttet dearvvašvuoda, ja sis lea stuorát riska go rávisolbmuin oažžut allergiijaid. Birasgáhttenhálddašeamis lea ”ovdalgihtii-várra-prinsihppa” man mielde galgá váldit vuhtit ahte juoga sáhttá leat váralaš - vaikko eat áibbas sihkkarit dieđe man váralaš dat lea. Dát prinsihpa lea hui dehálaš mánáid ja kemiijjaid dáfus. Mii eat dieđe doarváid dan birra movt smávva mánát girdet iešgudetlágan kemiijjalaš ávdnasiid, muhto mii diehtit ahte jus áigut sihkkarit bealde leat, de fertet mánáideamet suddjet erenoamážit. Dan dihte ii duđa ge birasgáhttenhálddašeampi cealkit ahte

buot lea buorre nu guhká go olbmot ostet lobálaš buktagiid. Vaikko ii leat gildojuvvon geavahit muhtun ávdnasa, de ii dárbbat dat mearkkašit ahte lea buorre dan geavahit. Muhtun buktagiid lea jierbmámus garvit, dahje geavahit unnimus lági mielde ja dušše dihto vugiid mielde.

Min mánát eai sáhte ieža välljet suddjet iežaset váralaš kemiijjalaš ávdnasiid vuostá. Mii rávisolbmot geat välljet sin ovddas, fertet doalahit iežamet sihkkarit bealde, eat ge riskkaid váldit. Dáinna bagadusain hálidit mii addit muhtun konkrehta rádiid máid sáhtát dahkat. Bagadusa lea Stáda nuoskkidanbearráigeahčču ráhkadan ovttas Biebmobearráigeahčču fágalaš vehkiin.

FUOLASTUVVAN?

FAKTA:

Čuovo buktagiid merkejumiid ja oaste áinnas birasmerkejuvvon buktagiid.

Min kemijjalaš árgabeaivi fuolastuhtá oallugiid, ja dat leat ipmirdahtti. 1960-logu rájes lea garrasit lassánan olbmuid lohku geain leat allergijjalaš buozalmasvuodat. Min kemijjalaš árgabeaivi lea navdimis okta dehálaš sivva dasa. Min birra leat duháhiid mielde kemijjalaš ávdnasat, ja oallut dáid birra diehtit beare unnán. Iešgudet sajádaga fágaolbmot eai soaitte leat ovttaoaivilis, ja mediain gullat ávdnasiid birra mat vaháguhttet dearvvašvuoda ja birrasa vugiid mielde maid birra eat leat ovdal gullan. Vaikko mediaid dieđut eai álo doala deaivása, de dagahit dat digaštallama ja guovdilastet váttisvuodaid. Ii oktage dieđe buot kemijjalaš ávdnasiid birra ja makkár vahágiid dat sáhttet dagahit. Go lea ná váttis oažžut oppalaš geahčastaga; mo galgat de sihkkarastit iežamet – ja mánáideamet?

Vaikko eat vel dieđe ge buot, de diehtit doarváid das ahte sáhttit leat várogasat.

Kemijjalaš ávdnasat sáhttet leat váralaččat iešgudetládje. Dat sáhttet leat bulešat, bávkkehít dahje vahágahttit birrasa dahje dearvvašvuoda. Ávdnasat mat vahágahttet dearvvašvuoda sáhttet lea mirkkolaččat, dagahit allergiija, billistit genaidd, borrit ja nu ain.

Mirkkolaš ávdnasat sáhttet leat fáhkkatlaš mirkkolaččat nu ahte váikkuhusat bohtet dalanaga, dahje ahte váikkuhusat bohtet easkka muhtun áiggi geahčen. Muhtun ávdnasat sierranit ja suddet jodánit rupmašis, eará ávdnasat fas bissot guhká rupmašis ja sáhttet dagahit bistevaš vahága. Easkka boahtti buolvvat dovdet makkár vahátváikkuhusat muhtun kemijjain leat mat bisánit rupmašii.

Mii oažžut váralaš ávdnasiid vissui mánggaládje. Go oastit buktagiid nu go mála, čuoikavuoidasiid ja bassasiid, de diehtit ahte dat sáhttet vahágahttit dearvvašvuoda. Muhto maiddái buktagat nugo biktasat, duhkorasat dahje dihtorat, sáhttet sisttisdoallat ja luoitit unnit dahje eanet ávdnasiid mat vahágahttet dearvvašvuoda ja birrasa. Golgi

kemijjalaš ávdnasat dagahit stuorámus riska fáhkka vahágahttit dearvvašvuoda, ovdamearkka dihte jus njiellá daid. Čoahkke, ráhkaduvvon buktagat, ovdamearkka dihte ivdneliánttat dahje plastihkkaduhkorasat eai dagat nu stuora riska fáhkka mirkkohuvvat. Ii leat gáibádus ahte dákkár buktagiid galgá merket dearvvašvuoda vahágahttin, muhto dan sivas eai dárbbáš dat leat váttisvuodaid haga. Buktagat sáhttet áiggi mielde luoitit veaháš vahágahtti ávdnasiid, ovdamearkka dihte go daid njammá dahje suoská.

Maid sáhtát don dahkat? Geahča mearkkaid ja loga gálvodiehtobáhpiriid. Buktagat sáhttet merkejuvvon mánggaid sivaidda geažil: Dan dihte go sáhttet vahágahttit dearvvašvuoda dahje birrasa - dahje danne go leat buorebut birrasii go earát. Duhkorasaide gávdno sierra merkenortnet – CE-mearka. Eanet dieduid iešgudetlágán buvttamearkkaid birra gávnnat 25. siiddus. Buot váralaš kemijjalaš ávdnasat galget leat merkejuvvon várrasymbolain mas lea oránša vuoddu. 24. siiddus gávnnat daid symbolaid oppalašgeahčastaga.

MÁNÁIDLANJAS

Mánáidlanjas sáhttet leat olu main leat ávdnasat mat vahágahttet dearvvašvuoda ja birrasa: Ivdnás duhkorasat, vuoidasat, čiŋat, duddjonávdnasat ja tekstiillat nugo seaŋgagávnnit. Muhtun buktagiidda gávdnokit njuolggadusat maid dat sáhttet sistsidoallat, muhto olu buktagiidda guoská dušše dat oppalaš gáibádus ahte dat eai galgga leat váralaččat.

Guoddá

Dipmá skumplastihkka mii ovdamearkka dihte geavahuvvo guottaide, sáhtta sistsidoallat veaháš ávdnasiid mat leat hui garrasat dagahit allergiija. Dat lievllistit jodánit eret, ja jávket oalát moatti vahkkus. Guoddá galgá leat biggohuvvon fabrihkas juo, muhto jus odđa guottás lea hádja, de sáhtta leat jierpmálaš dan bures biggohit ovdal go váldá atnui. Molsaeaktu lea maid válljet guotta ráhkaduvvon earalágán ávdnasis.

Gávnnit

Orru go du mielas odđa gávnniin hádja? Leat kemiijalaš bázahusat tekstiillas, ovdamearkka dihte formaldehyd dahje ivdneávdnasat mat dagahit hája. Dát ávdnasat sáhttet dagahit allergiija. Jus basat gávnniid ovdal go válddát daid atnui, de jávket kemiijabázahusat. Rávvagiid dorvvolaš bassasiid birra gávnnat 18. siiddus.

Dipmá plastihkkaduhkorasat

Dipmá plastihkkaduhkorasat, nu go dohkát dahje lávgunduhkorasat, sáhttet leat ráhkaduvvon PVC-plastihkas. Jus galgá oažžut PVC-plastihka dimisin, de ferte geavahit kemiiijaid. Muhtun dipmádanávdnasat – ftalatat – vahágahttet dearvvašvuoda. Mánát sáhttet oažžut ftalataid rupmašii jus gásket dahje njammet buktagiid. 1999is bodii gielddus vuovdit buktagiid main leat ftalatat vuollel 3-jahkásaš mánáide. Vaikko dál ii leat šat lohpi vuovdit buktagiid main leat ftalaterat vuollel 3-jahkásaš mánáide, de berre ain leat várrogas. Muhtun gálvosisafevrreaddjit dahje gávppašeaddjit eai soaitte dovdat gildosa, ja buktagat oaivvilduvvon stuorát mánáide sáhttet ain sisttisdoallat ftalataid.

Guokkardanránut/lášmmohallanránut

PVC-plastihkas ráhkaduvvon lášmmohallanránut sáhttet sisttisdoallat ftalataid. Dan geažil eai leat ge dákkár ránut heivvolaččat guokkardan-/duhkoraddanrátnun unnimus mánáide. Ránut sáhttet maid sisttisdoallat bakteraestadeaddji ávdnasiid mat smávva mánáide sáhttet dagahit allergiija. Jeara gávppašeaddjis jus leat eahpesihkar maid rátnu sisttisdoallá.

leščuovgi plastihkkaduhkorasat

Mánggaid čájálmasain ja doaluin mánáide vuovdujvovjit efeavttat ráhkaduvvon plastihkkarevrras man siste leat kemiiijaid. Go čárve revre ja kemiiijat bohte oktii, de čuovgagoahtá revre. Muhtun dáin kemiiijain lea mirkkolaččat. Govvasat maid sáhtta lási, seaidnái dahje dahkkái darvvihit eai sisttisdoala váralaš ávdnasiid, ja dat eai leat váralaččat go čuvvet ge.

FAKTA:

2007 rájes lea gielddus geavahit dan golmma váraleamus ftalata duhkorasain.

Vuoidasat

Vuoidasiin sähttet leat ávdnasat maidda soapmásat reagerejit, ovdamearkka dihte ivdneávdnasat, seailluhanávdnasat dahje njálggahádja. Jus diedát ahte leat dihto ávdnasat maid mánná ii gierdda, de sähtát geahččat buktaga sisdoallolisttus.

Buot kosmetihkkabuktagiin galgá leat sisdoallolisttu, juste sin váste geat sähttet leat hearkkit muhtun ávdnasiidda. Jeara rámbuvrras veahki jus it gávnna sisdoallolisttu. Norggas leat, nu go muđui EEO-guovllus, garra njuolggadusat dákkár buktagiidda mat sihkkarastet ahte buktagat dábálaš geavahemiin eai galgga vahágahttit dearvvašvuoda. Lea hárve go mánát ožžot allergiija vuoidasiid geažil. Geahča muđui 9. siiddus sáibbuid, vuoktasáibbuid ja vuoidasiid birra.

Hábmenmássa

Mánggalágan mássat mat geavahuvvojit hábmemii, sisttisdoallet ja luitet kemiijalaš ávdnasiid.

Muhtumat leat ráhkaduvvon PVC-plastihkas mas leat dipmádanávdnasat main sähttet leat heajos váikkuhusat dearvvašvuhtii. Mánnái lea stuorát riska ožžut rupmašii ávdnasiid mat vahágahttet dearvvašvuoda jus suoská hábmenmássa.

Mánáid mála ja liibma

Dákkár buktagiid vuoddoávnnas lea dávjá čáhci, muhto dat sáhttet maid sisttisdoallat seailluhanávdnasa mii sáhttá dagahit allergiija. Láhkka ja liibma áiggeádjehommegeiid váste ja huksenseahtat sáhttet sisttisdoallat kemiijalaš ávdnasiid, nu go ovdamearkka dihte luvvadanávdnasiid. Leat čavvgabut njuolggadusat buktagiidna mat leat mánáide oaivvilduvvon, go buktagiidna rávisolbmuide.

Golggusdevojuvvon buktagat

Golggusdevojuvvon buktagat sáhttet sisttisdoallat mánggalágan golgosiid, nu go čázi dahje mineraolaoljju. Čáhci sáhttá sisttisdoallat bakteraidda dahje desinfekšuvdnaávdnasiid maid sáhttá leat váralaš njiellat. Oljju sáhttá maid leat váralaš njiellat. Mánna sáhttá oazžut rupmašii golgosa jus duhkoras luoddana. Ovdamearkkat golggusdevojuvvon buktagiidna leat juhkangohput main leat duppál seainnit, feara makkár duhkorasat ja hearvvat.

Duhkorasat ja eará báhtterdinggat

Duhkorasat ja eará dinggat mat čuvget, čudjet dahje ráhkadit earalágán jienaid sisttisdoallat báhtteriid. Dát smávva boalloseallabáhtterat sisttisdoallat eallisilbba mii dagaha stuora vahágeid jus daid šliver ruskalihttaid dahje lundui. Boalloseallabáhtteriid ja báhtteriid maid gealdit sáhttá galgá máhcahit. Daid sáhttá máhcahit buot báhttergávppašeddiide, geat leat geatnegahttojuvvon nuvtá daid váldit vuostá.

BASADANLANJAS

FAKTA:

Oza buktagiid main lea njuvččamearka, merkejuvvon EO-lidiin dahje maid Astmá- ja allergiijalihhtu rávve. Loga eambo 25. siiddus.

Mánáid lávgut ja dikšut dávjá. Mánnga rumašdikšunbuktagii lea lasihuvvon njálggahádja ja seilluhanávdnasat mat soames háve sáhttet dagahit allergiija. Ale šatta badjelmearálaš čorgat!

- Ráinnas čáhci lea buresgeahččaluvvon ja lea dávjá áibbas buorre basas.
- Garvve buktagiid maidda lea lasihuvvon njálggahádja dahje seilluhanávnas.
- Ráddje njuoskaserviehta geavaheami, erenoamážit smávva mánáide
- Garvve buktagiid main leat bakteragoddinávvdnasat.

Sáibu, vuoktasáibu ja vuoidasat

Mánáin lea asehís ja rašes liiki, mii dagaha ahte sii álkibut bosttáhallet dahje ožžot ihttomiid liikái. Kosmetihkalaš buktagiid geavaheamis eai leat ihttomat dahje sanášeksema dohkálaš liigeváikkuhusat. Jus dat dáhpáhuvvá, ja sáhtta sihkkarit duodaštit ahte sivvan váttisvuhtii lea muhtun kosmetihkalaš buvttá, de ii leat dán buktaga lohpi vuovdit. Dákkár áššiid birra galgá váldit oktavuoda Biebmobearráigeahčuin. Gáibiduvvo maid ahte don oaččut doaktára árvoštallat ášši.

Nu go vuoidasat, de sistisdollet maid sáibbut, vuoktabassasat ja sálvvat njálggahádjaávdnasiid ja seailuhanávdnasiid. Jus mánna lea hearki dákkár ávdnasiidda ovdalaš geavaheami geažil dahje oktavuodas eará buktagiiguin, de sáhtta dat soames háviid dagahit allergiijalaš guoskkahateksema. Jus leat dihto ávdnasat maid mánna ii gierdda, de sáhtát geahččat buktaga sisdoallolisttu. Buot kosmetihkkabuktagiin galgá leat sisdoallolisttu, juste sin váste geat sáhttet leat hearckit muhtun ávdnasiidda. Eanas dálá sisdoallolisttuin leat

mielde iešgudetlágan njálggahádjaávdnasat. Jeara rámbuvrras jus it gávnna sisdoallolisttu. Norggas leat, nu go muđui EEO-guovllus, garra njuolggadusat mat sihkkarastet ahte buktagat eai galgga dábálaš geavaheamiin vahágahttit dearvvašvuoda. Lea háreve go mánat ožžot allergiija kosmetihkalaš buktagiid geažil.

Mánnga kosmetihkalaš buktagiidda lea deaddiluvvon symbola (lihti rabas lohkiin) mii čájeha man guhká buktaga sáhtta geavahit dan rájes go dat lea rahppon. Lea jierpmálaš bálkestit buktagiid mannel dáhtonáigemeari. Dán berre vuostazettiin dahkat vai hehte váttisvuodaid mat sáhttet čuožžilit vahágahtti bakteraidda ja eará vahágahtti mikroorganismmaid geažil.

Jus áiggut diehtit leat go buvttadeaddjit registreren muhtun kosmetihkalaš buktagis makkárge vahátváikkuhusaidda, de sáhtát singuin váldit oktavuoda dán interneahhtačujuhusa bokte: www.european-cosmetics.info. Jus it gávnnat buvttadeaddji dán listtus, de sáhtát bivdit veahki Biebmobearráigeahčus.

Muhtun sáibbut ja bátnegeallasat sisttisdoallet bakteragoddinávdnasiid mat sáhttet dagahit bakteraidda resisteantant antibiotika vuostá. Dábálaš bakterašaddodat addá mánnái buoret vuosttaldusahccilvuoda váralaš bakteraidda vuostá. Danne berret geahččat sisdoallolisttu ja garvit buktagiid main leat bakteragoddinávdnasat. Okta dábálaš bakteragoddinávnnas gohčoduvvo triklosan.

Njuoskaservieahtat

Njuoskaservieahtat leat njuoskasat dan dihte go dat sisttisdoallet iešgudetlágán luvvadanávdnasiid, seailluhanávdnasasiid ja njálggahája. Muhtumat dáin sáhttet dagahit allergiija. Geahča muđui mii čuožžu sáibbu, vuoktasáibbu ja vuoidasiid birra.

Lihpparat

Báberlihpparat vai liidnelihpparat lea gažaldat mas oallugat beroštitt. Goappešagain leat buoret ja heajut bealit, ii ge goabbá ge leat buoret birrasii go nubbi. Dás šaddá jearaldat mii bearrašii heive buoremusat.

Smukkat ja gáskkašanrieggát

Ovdal ráhkaduvvoje olu gáskkašanrieggát ja smukkat diipmá PVC-plastihkas mii sisttisdoalai ftalataid. Dat leat dál gildojuvvon. Eiseválddit eai oainne dálá smukkaid ja gáskkašanrieggáid dagahit makkárge dearvvašvuodaváttu.

DUHKORADDANSAJIS

Duhkoraddansajis, mánáidgárddis, skuvlašiljus dahje ássanguovllus leat dávjá duhkoraddanholggat, sáttokássat ja eará fielloráhkkanusat. Vai fiellu ii guohcat de lea dat dávjá dikšojuvvon – impregnerejuvvon – kemiijaiguin.

Impregnerejuvvon fiellut

Togaluoddabielkkat ja mánggalágán telefunstoalpput leat kreosotain impregnerejuvvon. Kreosotas dahje báktečitnabihkas leat ávdnasat mat dagahit borasdávdda ja main lea hui mihtilmas bihkkahádja. Duhkoraddansajiin ja eará sajiin gos álkit liiki sáhtta guoskat ii leat lohpi geavahit fielluid impregnerejuvvon kreosotain.

Fiellu sáhtta maid leat impregnerejuvvon veikkiin, kromain dahje arseniin (CCA-impregneren). 2002is gildojuvvui dan geavahit. CCA-impregneren dagahii váttisvuodaid go kroma ja arsen golggai

sáttokássaid sádduid sisa. Vaikko dál ii leat šat lohpi geavahit kroma ja arsena fielloimpregneremii, de sisttisdollet olu materiálat mat juo leat anus dán ávdnasiin. Danne sáhtta leat buorre duollet dálle molsut sádduid duhkoraddanholggaid vuolde.

Muhtun sajiin lea eana ovdeš doaimmaid geažil nuoskkiduvvon. SFT lea ráhkadan ”Bagadus mo riskaárvoštallat nuoskkiduvvon eatnama” mii maiddái guoská mánáidgárddiide. Ávdnasat mat eai leat norpmat siskkobealde galget molsojuvvot.

ČUOIKAVUOIDASAT JA BEAIVESUODJEVUOIDASAT

FAKTA:

Gehppes biktasat sáhttet bures suddjet nuoramus mánáid sihke čuoikkaid ja beaivvi vuostá.

Gávdnojit iešguđetlágán buktagat mat leat ráhkaduvvon suddjendihte mánáid ja rávisolbmuid iešguđetlágán váikkuhusaid vuostá maid deaivvida go olgun lea. Ferte jurdilit mo muhtun suodjebuktagiid geavaha, ii ge daid geavahit árvvoštallankeahhtá.

Čuoikavuoidasat

Eanas čuoikavuoidasat sisttisdoallet ovttá ávdnasa – DEET – mii sáhttá dagahit ihttomiid liikái jus daid olu geavaha. Dan dihte ii berre ge vuollel 3-jahkásaš mánáide geavahit čuoikavuoidasiid, ja stuorebuš mánáid berre maid várrogasat vuoidat. Jus fertet geavahit čuoikavuoidasa mánáide, de vuoidda dan biktasiidda, ii ge liikái.

Beaivesuodjevuoidasat

Beare olu beaivečuovga sáhttá dagahit borasdavdda. Madi nuorat máná lea, dádi jođáneappot áfáiduvvo liiki. Danne ferte leat várrogas diktimis smávvamánáid leat beaivečuovgga ovddas. Jus ii suddje máná guđe ge ládje, de sáhttá máná áfáiduvvot logi minuvttas. Beaiveháhtta ja gehppes biktasat suddjejit bures beaivváža vuostá. Mudui vállje beaivesuodjevuoidasa mas lea alla faktor, áinnas 30 dahje eanet. Vuoidda máná valljugasat ja dássedit. Geahča mudui mii čuožžu sáibbuid, vuoktasáibbuid ja vuoidasiid birra.

SAB

SunCare

kids

LONG-LASTING

HØY

SOLDMFINTLIG HUD

SPF

40

BIKTASAT JA DINĠĠAT

Biktasat ja tekstiiladiġġat

Biktasat ja eará tekstiillat sáhttet sisttisdoallat kemiijabázahusaid, šaddosuodjeávdnasiid dahje formaldehyda. Basa odđa tekstiillaid ovdal go geavahat daid, vai eanas kemiiġat mannet eret.

Čiŋat, boalut ja sávdnjelásat

Čiŋat, boalut ja sávdnjelásat sáhttet sisttisdoallat metálla nikkela mii dagaha allergiija. Mađi eanet nikkell beassá, dadi stuorat riska lea oažžut allergiija. Danin gávdnojit njuolggadusat dasa man olu nikkela okta čikŋa sáhtta luoitit. Go vuos oktii lea ožžon allergiija, de sáhtta dušše dat go liiki guoská uksagevjii dagahit ihttomiid. Jeara rámbuvrras lea go buvttá nikkela haga. Jus rámbuvrras eai sáhte dalanaga vástidit, de leat sis geatnegasvuohta iskat dan du ovdas.

GO RÁVISOLBMOT GEVAHIT KEMIIJAJD

FAKTA:

Vállje
birasmerkejuvvon
buktagiid

Eanas ruovttuin gávdnojit kemijjalaš ávdnasat ja buktagat. Namuhan dihte muhtun, de leat mis bassasat, metallabassasat, ruostajávkadanávdnasat, mála, liibma, láhkka ja luvvanávdnasat. Sábetsbassasat, cáhkkehangolggus ja soitet vel vaikko šaddosuodjeávdnasat ja roahttomirkkut. Buot dát sáhttet leat váralaččat jus daid geavaha boastut. Mađi unnit váralaš kemijjat dus leat, ja mađi sihkkareappot vurkkodat daid – dađi dorvvolaččabut mánáide ja dađi buoret birrasii.

Váraleamus kemijjat galget leat merkejuvvon várrasymbolain mas lea oránša vuodđu. Loga eambo mearka birra 24. siiddus. Buot buktagiid mat leat merkejuvvon várrasymbolain ferte vurkkodit nu ahte eai leat mánáid olamuttos. Vaikko vel bohttaliin leat skruvvengorkkat main lea mánáidvaháteastadanlášsa, de ii leat dát makkárga dáhkádus dasa ahte mánát eai nagot daid rahpat.

Golgi kemijjalaš ávdnasat dagahit stuorámuš riskka fáhkka vahágahttit dearvvašvuoda. Badjel bealli dain jearaldagain maid Giftinformasjonon oázžu duodalaš mirkkuhuvvamiid birra leat dan birra go leat njiellan petroleumbuktagiid nu go cáhkkehangolggosa, boaldámušaid ja luvvanávdnasiid. Loga álo geavahanbagadusa ja geavat kemijjaid riehta. Vurkkot maid kemijjaid dorvvolaččat.

Bassasat

Go bassá kemijjalaš bassasiigin de bohtet álo báhcit bázahusat. Gávdnojit buktagat mat dahket unnit dárbbu geavahit kemijjalaš bassasiid. Basaldagat, moppat ja eará mirkofiberdinggat ávkkestallet statihkalaš elektrisitehta ja čohkkejit gavjjaid ja duolvva bassasiid haga. Ále geavat enant bassasiid go dárbu.

Bivttasbassan

Bivttasbassasat sisttisdoallet mánggalágan kemijaid main leat iešgudetlágan doaimmat. Lassin ávdnasiidda mat ráinnodahttet biktasiid, sisttisdoallet mánggat bassasat ávdnasiid mat eai leat nu dárbbaslaččat, nu go ovdamearkka dihte njálggahádja. Njálggahádja bassasiin sáhtta dagahit allergiija. Dat seamma guoská ávdnasiidda mat gávdnojit bassasiin mat dahket biktasiid linisin. Ná linisin dahkat bassojuvvon biktasiid lea kemijalaš dikšunvuohki mii ii leat dárbbaslaš, ja mas báhcet kemijalaš bázahusat biktasiidda.

Mánáidvaháteastadanlohkki

Mánggat kemiiijat mat sáhttet vahágahttit dearvvašvuoda galget leat giddejuvvon lohkiin mii eastada mánáidvahágiid. Dát dattetge ii leat dáhkádussan dasa ahte mánna ii oaččo rabas bohttala, dat váldá dušše guhkit áiggi. Muite skruvvet gorkkaid nannosit gitta mañnel geavaheami, ja vurkkot kemiiijaid dorvolaš sajis.

Divre- ja árvvohisrásseávdnasat

Kemiiijat mat geavahuvvojit divriid, árvvohisrásiid ja guobariid vuostá sáhttet maid vahágahttit olbmuid. Go dákkár kemiiijalaš ávdnasiid geavaha viesus dahje giettis, de báhcet dikšuma mañnel veaháš mirkkolaš ávdnasat guhkit dahje oanehit áigái. Loga geavahanbagadusa dárkilit, ja vurke kemiiijaid eret mánáid olamuttos.

White-sprihta, cahkkehangolggus ja lámpaolju

Dát buktagat sáhttet leat heaggaváralaččat, jus daid njiellá ja bohtet geahppáide. Dan geažil leat lobiheamit oljólámpat main lea luovos veaikadoalan, luovos veaika dahje deavdinráigi mas ii leat gitta lohkki. Geahpesvahátvára geažil ii galgga geahččalit vuovssadahttit máná gii lea njiellan lámpaoljju, cahkkehangolgosa dahje sullásaš ávdnasiid. Báلكes lámppaid mat eai leat sihkkarastojuvvon.

Mála

Málas leat mánga iešgudetlágán kemijjalaš ávdnasat ja muhtun dáin ávdnasiin sáhttet vahágahttit dearvvašvuoda. Vállje ovddemussii mála mii lea birasmerkejuvvon. Bargga málenbargguid go mánát eai leat siste, ja biggot bures. Jus gušttaid áiggut white-sprihtii dahje terpentiidnii bidjat luvvat, de govčča lihti nannosit lohkiin dahje plastihkkaseahkain, ja bija daid nu ahte eai leat mánáid olamuttos.

Fiellobarggut

Fiellu sahen- ja bussengavjjet eai leat buorit geahppáide – ja erenoamážit eai jus lea bargamin smáhkkopláhtaiguin mat sáhttet sisttisoallat formaldehydávdnasa mii sáhttá dagahit allergiija, dahje jus fiellu lea málejuvvon dahje láchkkejuvvon. Sahen- ja bussenbargguid berre olgun bargat. Jus siste sahe dahje busse, de berrejit sihke mánát ja rávisolbmot geavahit suodjemáskka.

Biila, bensiidna ja salgadangolggus

Bensinlihtiid, salgadangolgota, olju ja eará biiladikšunávdnasiid ferte vurkkodit eret mánáid olamuttos. Salgadangolggus sáhttá dagahit duodalaš mirkkohuvvama.

MEARKKAŠANVEARA

Eiseválddit gáibidit várramerkema. Muhtun buktagat, nu go duhkorasat, galget merkejuvvot CE-mearkkain. Dat lea buvttadeddjiid dáhkáduš dasa ahte buvttat lea eiseválddiid gáibádusaid mielde. Birasmearkkat leat eaktodáhtolaš merkenortnegat buvttadeddjiide mat čájehit ahte buvttat deavdá mearkaortnega gáibádusaid. Garvve buktagiid main lea várramearka ja vällje buktagiid mat leat ráhkaduvvon mánáid váste. Loga geavahanbagadusa, čuovo ahkemeiriid ja geavat buktagiid riektá.

BIRASVAHÁGAHTTI

Golgan mielldisbuktá birasvahága.

HUI MIRKKOLAŠ

Hui smávva hivvodagat sáhttet dagahit bistevaš vahágiid, heaggaváralaš mirkkohuvvama dahje jápmima.

MIRKKOLAŠ

Smávva hivvodagat sáhttet dagahit bistevaš vahágiid, duodalaš mirkkohuvvama dahje jápmima.

BORRI

Guoskkaheapmi sáhtttá dagahit bistevaš vahága liikái, njillui dahje čalmmiide.

DEARVAŠVUODAVAHÁGAHTTI

Oalle unna hivvodagat sáhttet dagahit bistevaš vahágiid, mirkkohuvvama dahje jápmima.

UNOHASTI

Sáhtttá siedjudahttit čalmmiid, liikki ja giehkára.

ERENOAMÁŠ BULEŠ

Buollá álkít vel vuollegis temperaturvrras nai.

HUI BULEŠ

Buollá álkít latnjatemperaturvrras.

OKSIIDALAŠ

Báhkkaná garrasit go guoská eará ávdnasiidda. Sáhtttá dagahit buollima.

SÁHTTTÁ BÁVKKEHIT

Sáhtttá bávkkehit jus guoská dollii, jus nordašuvvá dahje jus šaddá frikšuvdna.

Njuvčča lea davviriikkalaš birasmearka. Mearka mearkkaša ahte buvttá lea iežas buvttasuorggis daid gaskkas mat leat buoremusat lundui. Njuvččamearkka gávdná earret eará bassasiin, sáibbuin, biilabassasiin ja láhttedikšunávdnasiin.

CE-mearka lea EU oktasaš mearka, ja gávdno mánggalágan buktagiin. Buot duhkorasain mat leat oaivilduvvon vuollel 14-jahkásaš mánáide galgá leat dát mearka. CE-mearka mearkkaša ahte buvttadeaddji dáhkida ahte buvttá doallá eiseválddiid dearvvašvuoda- ja sihkarvuodagáibádusaid. Dat ii mearkkaš ahte eiseválddit leat dárkkistan buktaga.

Lieddi lea EO birasmearka ja mearkkaša ahte buvttá lea dan buvttasuorggis daid buktagiid gaskkas mat leat buoremusat lundui. Mearka gávdno earret eará málain ja tekstiillain.

Suorbma-teakstasymbola gávdno kosmetihkalaš buktagiin maidda leat čadnon erenoamáš várrogas vuodanjuolggadusat maid galgá geavahettiin čuovvut. Diedut mat eai čága buktaga ala, galget namuhuvvot gálvodiehtobáhpiris dahje mielddusgihppagis. Sáhtá jearrat rámburbargiin beassat oaidnit dáid dieđuid.

GÁVNNAT EAMBBO

Go lihkohisvuohta lea dáhpáhuvan

Ringe 113 dahje njuolga Giftinformasjon
telefuvdnii 22 59 13 00 (rabas birra jándora)

Giftinformasjonen

Giftinformasjonen lea rabas birrajándora ja doppe leat áššedovdit geat addet rádiid maid berret dahkat jus oktage lea ožžon rupmašii váralaš ávdnasiid. Mađi eanet sáhtát mitalit mii lea dáhpáhuvan, dađi buoret veahki oaččut. Jus kemijja lea dagahan mirkkohuvvama, de lea ovdamunnin jus dus lea buktaga olggoš/doassa lahkosis go ringet. Neahttasiiddus www.shdir.no gávnnat dieđuid kemijjaid, dálkasiid, biebmogálvvuid, mirkošattuid ja eará birra.

Stáhta nuoskkidanbearráigeahčču (SFT)

Stáhta nuoskkidanbearráigeahččus (SFT) lea ovddasvástádus bearráigeahččat ahte dat njuolggadusat mat gusket váralaš kemijjalaš ávdnasiid geavaheapmái ja merkemii, duhkorasaide, mánáidbuktagiidda, diŋggaide duhkkoraddansajiin ja eará geavaheaddjebuktagiidda ráhkaduvvon plastihkas, metállain, muoras dahje tekstiillas čuvvojuvvojit. Neahttasiidu: www.sft.no telefuvdna 22 57 34 00.

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB)

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, DSB (Servvodatsihkarvuođa ja gearggusvuođa direktorahtta) lea ovddasvástádus bearráigeahččat ahte buktagiin ja bálvalusain mat fállujuvvojit leat dohkálaš dorvvolaččat eai ge mielddisbuvttte vahágiid geavaheaddjái. Dát mielddisbukta earret eará gáibadusaid duhkorasaide ja mánáiddinggaid doibmii. Neahttasiidu: www.dsb.no telefuvdna 33 41 25 00

Váralaš buktagat

SFT ja DSB neahttasiidduin gávnnat dieđuid váralaš buktagiid birra, sihke buktagiid birra mat leat vuodojuvvon Norggas, muhto maiddáid buktagiid birra mat leat gávdnon eará eurohpaláš riikkain ja mat sáhttet gávdnot dáppe maid. Neahttasiiddus www.sft.no válljet ”farlige produkter”. Neahttasiiddus www.dsb.no válljet ”produkter”.

Dearvvašvuodafuolahus ja apotehkka

Jeara bargiin jus leat gažaldagat. Sii dihtet maid gií sáhtta du eambo veahkehit.

Dearvvašvuodafuolahusain ja apotehkain gávnnat maid olu diehtjouhkinmateriála mirkolaš šattuid, dorvolaš dálkkasgeavaheami ja olu eará birra. Dálkasiid mat galget bálkestuvvot, galgá máhcahit apotehkkii.

Biebmobearráigeahčču

Biebmobearráigeahču ovddasvástádussuorgái gullet biebmo- ja rumašdikšunbuktagat nu go vuoidasat, sáibbut ja beaivesuodjevuoidasat. Njuolggadusat galget sihkkarastit ahte buktagat eai dábalaš geavahemiin vahágahte dearvvašvuoda. Nu go biepmut, de gildojuvvojit maid rumašdikšunbuktagat automáhtalaččat jus čájehuvvo ahte dat sáhttet vahágahttit dearvvašvuoda. Neahttasiidu www.mattilsynet.no telefuvdna 06040.

Stiftelsen Miljømerking

(Vuoddudus Birasmerken) Diedut birasmerkejuvvon buktagiid birra, diedut birasmerkema birra. Neahttasiidu www.ecolabel.no telefuvdna 24 14 46 00.

Miljøinformasjonen

Birasdiehtoláhka addá buohkaide geatnegasvuoda gáibidit dieduid sihke almmolaš ja priváhta ásašusain áššiid birra mat gusket birrasii. Geavaheaddjin lea dus geatnegasvuolta oažžut dieduid buktagiid dearvvašvuoda- ja birasvahágahtti kemiijaid birra, ja dieduid mot eastadit vahágiid.

Buvttadárkkistanláhka addá juohkehažži rievtti oažžut dieduid buktagiid birra mat sáhttet dagahit dearvvašvuoda vahága dahje birasvahága. Dieduid sáhtta gáibidit gávppašeaddjis, stuorrát gávppašeaddjis, sisafievrrideaddjis, buvttadeaddjis dahje ovddasvástideaddji eiseválddis. Dus lea geatnegasvuolta oažžut dieduid gálvvuid birra maid oasttát dahje mat leat du birrasis, vaikko gávppašeaddji ii dovdda dáid lágaid. Loga eambo makkár geatnegasvuolta dus lea oažžut birasdieđuid Birasgáhttentdepartemeantta neahttasiiddus www.miljo.no

Grønn Hverdag

Grønn Hverdag fállá birasneavvagiid geavaheddjiide, ja sis lea viiddis fáldat olbmuide geat árgabeavvis áigot váldit vuhtii birasdárbbuid. Neahttasiidu: www.grønnhverdag.no

Mánáid kemijalaš árgabeaivi

Dán bagadusa lea Stáhta nuoskkidanberráigeahčču (SFT) ovttas Birasgáhttendepartemeanttain almmuhan.

Teaksta lea čállojuvvon Biebmoberráigeahču fágalaš vehkiin.

Govat kemijalaš buktagiin leat váldon mielde čájáhusgovvan.

Teaksta ii guoskka erenoamáš buktagiidda.

Vuodđun bagadussii lea leamašan dánska "Kemi i børns hverdag" maid Miljøstyrelsen lea almmuhan.

Hábmen/illustrašuvnnat: Enzo Finger Design.

Govat: Jannece Sanne

Trykk: www.kursiv.no

Sámegillii jorgalan: Sámi Aviisa AS/Áššu, Oslo fitnodaga Language Power International AS ovddas

Biras: Dát prentengálvu lea merkejuvvon njuvččamearkkain.

Mánáid birrašis leat birra jándora, juohke áidna beavvi kemijjalaš ávdnasat iešgudetlágan buktagiin. Muhtun ávdnasat eai leat váralaččat, nuppit sáhttet fas vahágahttit dearvvašvuoda.

Mánát lea erenoamáš hearkkit kemijjalaš ávdnasiida. Sii ožžot jođánit allergiijaid. Sii eai sáhte ieža välljet suddjet iežaset ávdnasiid vuostá mat sáhttet vahágahttit sin. Dákkár välljemiid fertet mii rávisolbmot dahkat. Muhto maid galgat dahkat jus áigut leat dorvvolaččat?

ISBN 82-7655-292-7

Statens forureningstilsyn

Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo

Galledančujuhus: Strømsveien 96

Telefuvdna: 22 57 34 00

Telefáksa: 22 67 67 06

Interneahtta: www.sft.no

Dán gihppagis sáhttet sihke váhnemat ja earát geat barget mánáiguin gávdnat praktihkalaš neavvagiid dan birra mii lea mii: Makkár buktagat leat dorvvolaččat, maid ferte várrogasat geavahit – ja maid lea jierbmámus garvit.